

A. PHẦN LÝ THUYẾT

I. ANKEN

1. Khái niệm - Đồng phân - Danh pháp

a. *Khái niệm:*

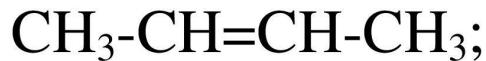
- Anken là hidrocacbon không no mạch hở có 1 nối đôi trong phân tử.
- Có CTTQ là C_nH_{2n} ($n \geq 2$)
- Các chất C_2H_4 , C_3H_6 , $C_4H_8 \dots C_nH_{2n}$ ($n \geq 2$) hợp thành dãy đồng đẳng của anken.

b. *Đồng phân:* Có hai loại đồng phân

- *Đồng phân cấu tạo:* (Đồng phân mạch C và đồng phân vị trí liên kết đôi)

Thí dụ:

C_4H_8 có ba đồng phân cấu tạo.

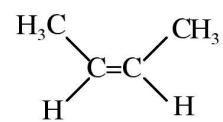
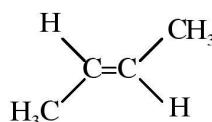
▪ *Đồng phân hình học (cis - trans):*

- Cho anken có CTCT: $abC=Ccd$.

- Điều kiện để xuất hiện đồng phân hình học là: $a \neq b$ và $c \neq d$.

Thí dụ:

$\text{CH}_3\text{-CH=CH-CH}_3$ có hai đồng phân hình học

trans - but-2-en
- but-2-en

cis

c. Danh pháp:

- **Danh pháp thường:** Giống tên ankan nhưng thay đuôi **an = ilen**.

- **Ví dụ:** C_2H_4 (Etilen), C_3H_6 (propilen)

- **Danh pháp quốc tế (tên thay thế):**

Số chỉ vị trí nhánh + tên nhánh + tên mạch C chính + số chỉ vị trí liên kết đôi + en

- Ví dụ:

2. Tính chất vật lý

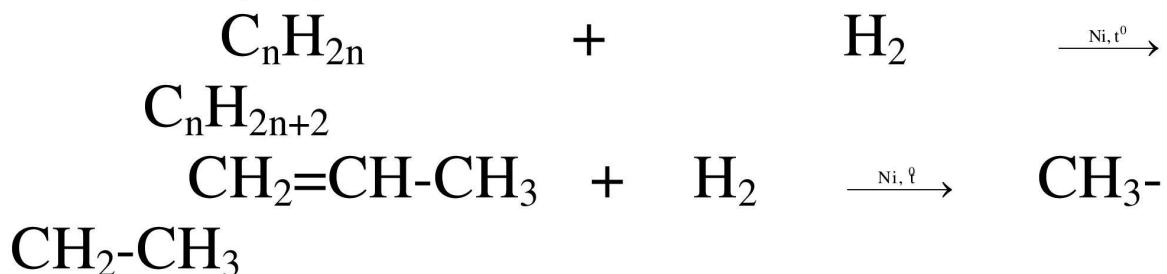
Ở điều kiện thường thì

- Từ $\text{C}_2\text{H}_4 \rightarrow \text{C}_4\text{H}_8$ là chất khí.
- Từ C_5H_{10} trở đi là chất lỏng hoặc chất rắn.

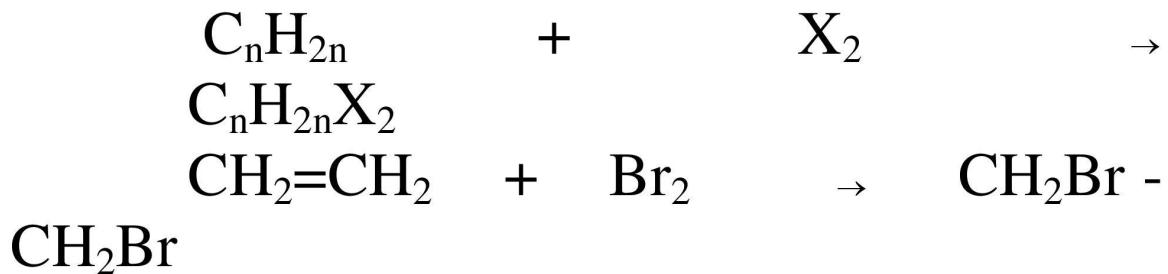
3. Tính chất hóa học

a, Phản ứng công (đặc trưng)

- Công H_2 :

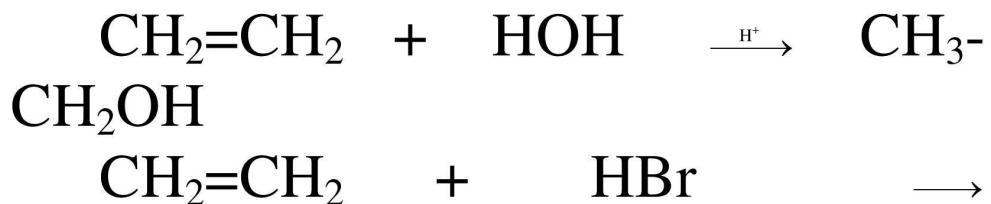

- Công Halogen:

➤ Note:

- Dùng Br_2 để nhận biết anken (làm mờ màu)
- **Công HX** ($X: Cl, Br, OH \dots$)
- Thí dụ:

➤ Note:

- Các anken có cấu tạo phân tử không đổi xứng khi công HX có thể cho hỗn hợp hai sản phẩm

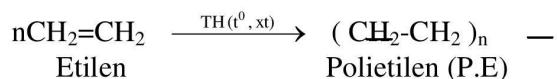

Quy tắc MacCormick:

- Trong phản ứng cộng HX vào liên kết đôi, nguyên tử H (phản mang điện dương) chủ yếu cộng vào nguyên tử C bậc thấp hơn (có nhiều H hơn), còn nguyên hay nhóm nguyên tử X (phản mang điện âm) cộng vào nguyên tử C bậc cao hơn (ít H hơn).

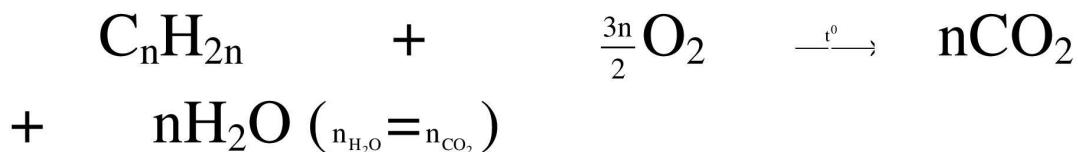
b. Phản ứng trùng hợp:

- **Điều kiện:** Phân tử phải có liên kết đôi C=C.

c, Phản ứng oxi hóa:

• Oxi hóa hoàn toàn:

• Oxi hóa không hoàn toàn:

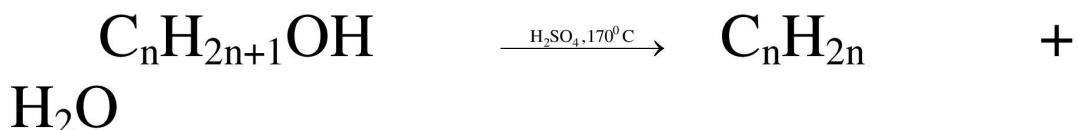
- Anken có thể làm mất màu dung dịch B₂ và dung dịch thuốc tím.

➤ Note:

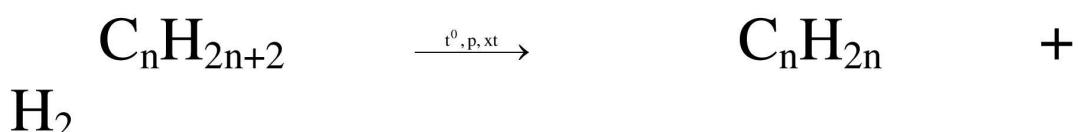
- Phản ứng này dùng để nhận biết anken và hợp chất chứa liên kết π .

4. Điều chế

a. *Phòng thí nghiệm:*

b. *Điều chế từ ankan:*

II. ANKADIEN

1. Định nghĩa - Phân loại - Danh pháp

a. Định nghĩa:

- Là hidrocacbon không no mạch hở, trong phân tử chứa hai liên kết C=C
- CTTQ của HC không no mạch hở là : $\text{C}_n\text{H}_{2n-2}$ ($n \geq 3$)
- *Ví dụ:* $\text{CH}_2=\text{C}=\text{CH}_2$, $\text{CH}_2=\text{CH}-\text{CH}=\text{CH}_2$.

..

b. Phân loại: Có ba loại:

- Ankadien có hai liên kết đôi liên tiếp.

- Ankadien có hai liên kết đôi cách nhau bởi một liên kết đơn (ankadien liên hợp).
- Ankadien có hai liên kết đôi cách nhau từ hai liên kết đơn trở lên.

c. **Danh pháp:**

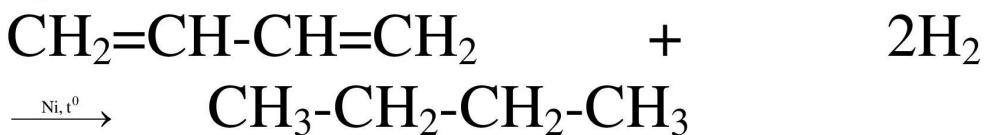
- **Số chỉ vị trí nhánh + tên nhánh + tên mạch C chính**
+ số chỉ vị trí liên kết đôi +
đien.

- **Ví dụ:** $\text{CH}_2=\text{CH}-\text{CH}=\text{CH}_2$ (buta-1,3-đien)

2. Tính chất hóa học

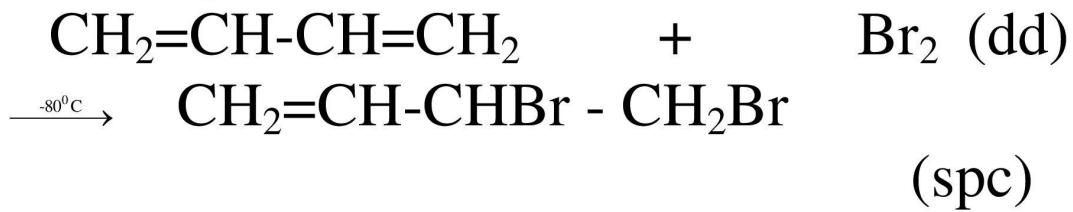
a. **Phản ứng cộng** (H_2 , X_2 , HX)

• **Cộng H_2 :**

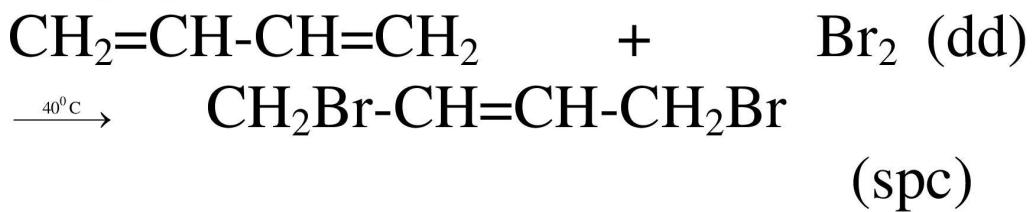

• **Cộng brom:**

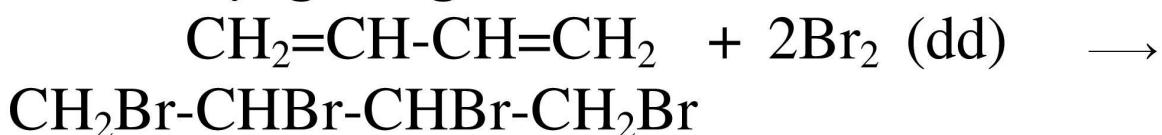
✓ **Cộng 1:2**

✓ *Cộng 1:4*

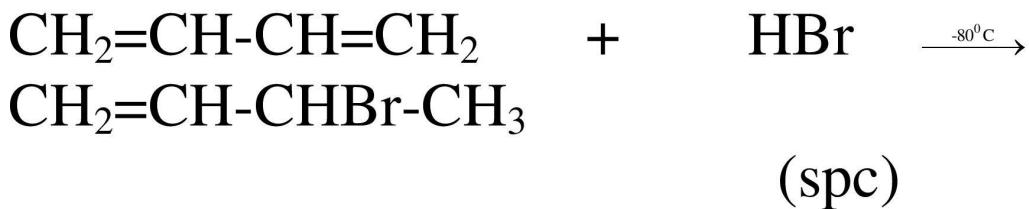

✓ *Cộng đồng thời vào hai liên kết đôi*

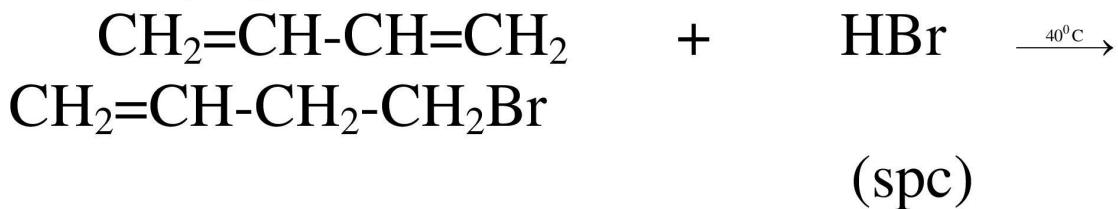

• **Cộng HX**

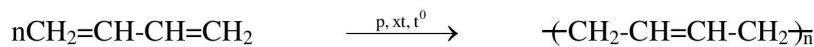
✓ *Cộng 1:2*

✓ *Cộng 1:4*

b. **Phản ứng trùng hợp:**

Cao su buna

c, **Phản ứng oxi hóa:**

- **Oxi hóa hoàn toàn**

- **Oxi hóa không hoàn toàn**

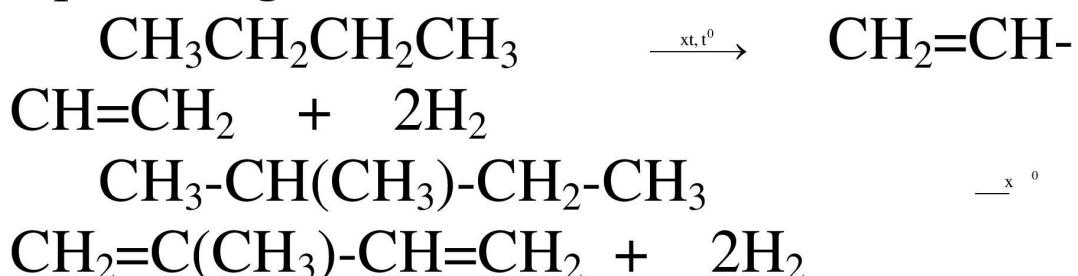
- Tương tự như anken thì ankadien có thể làm mất màu dd thuốc tím.

➤ Note:

- Phản ứng này dùng để nhận biết ankadien.

3. Điều chế

- Được điều chế từ ankan tương ứng bằng phản ứng tách H₂.

III. ANKIN

1. Khái niệm - Đồng phân - Danh pháp

a. *Khái niệm*

- Là hidrocacbon không no mạch hở trong phân tử có một liên kết C=C

- CTTQ là C_nH_{2n-2} ($n \geq 2$).
- Các chất C_2H_2 , C_3H_4 , $C_4H_6 \dots C_nH_{2n-2}$ ($n \geq 2$) hợp thành một dãy đồng đẳng của axetilen.

b. Đồng phân

- Chỉ có đồng phân cấu tạo (đồng phân mạch C và đồng phân vị trí liên kết $C \equiv C$).
- Ankin không có đồng phân hình học.
- **Thí dụ:**

- C_4H_6 có hai đồng phân
  - $CH \equiv C - CH_2 - CH_3$
  - $CH_3 - C \equiv C - CH_3$.

c. Danh pháp:

- **Danh pháp thường:** Tên gốc anky
+ axetilen

Ví dụ:

- C_2H_2 (axetilen),
 $CH \equiv C - CH_3$ (metylaxetilen)

- **Danh pháp thay thế:**

Số chỉ vị trí nhánh + tên nhánh + tên mạch

C chính
+ số chỉ vị trí nối 3 + in

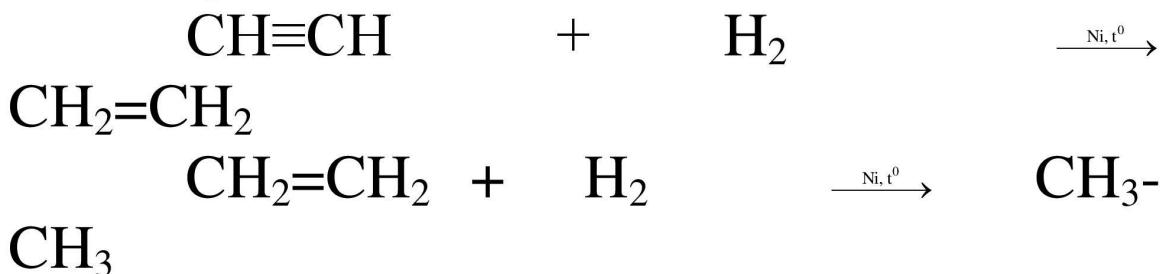
Ví dụ:

2. Tính chất hóa học:

a. Phản ứng cộng (H_2 , X_2 , HX , phản ứng đime hóa và trimé hóa).

▪ *Cộng H_2*

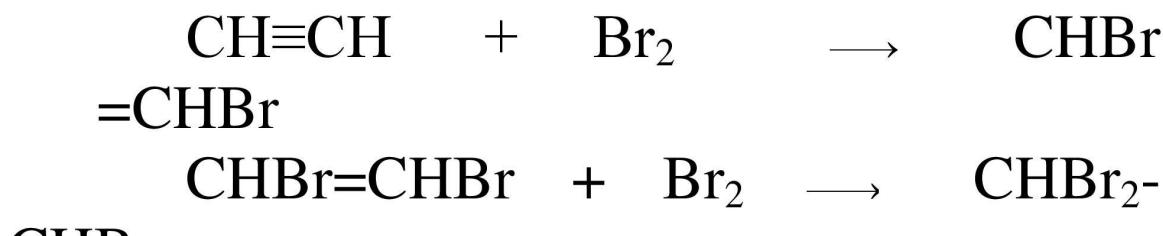

➤ Note:

- *Nếu dùng xúc tác Pd/PbCO_3 ankin chỉ cộng một phân tử H_2 tạo anken*

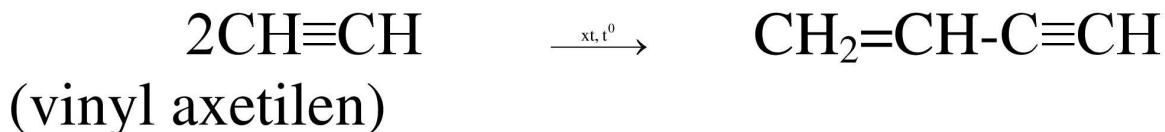
▪ *Cộng X_2*

▪ *Cộng HX*

▪ ***Phản ứng đime hóa - trime hóa***

b. **Phản ứng thế bằng ion kim loại:**

▪ ***Điều kiện:*** Phải có liên kết 3 ở đầu mạch.

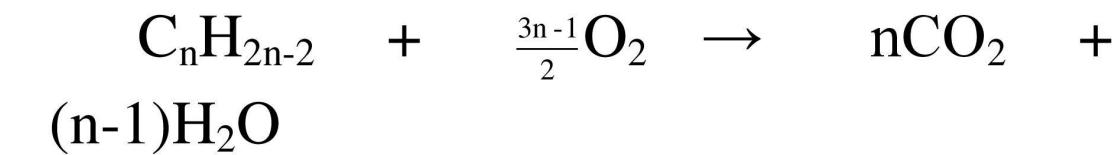

➤ **Note:**

- *Phản ứng này dùng để nhận biết Ank-1-in*

c. **Phản ứng oxi hóa:**

▪ ***Oxi hóa hoàn toàn:***

➤ **Note:**

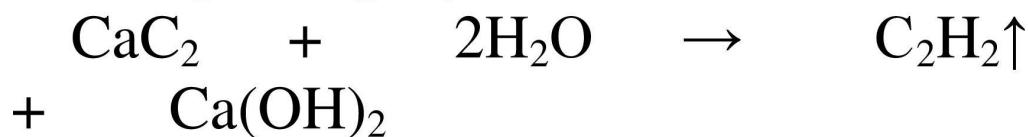
- *Số mol anken = số mol CO₂ – số mol H₂O*

▪ ***Oxi hóa không hoàn toàn:***

- Tương tự như anken và ankadien, ankin cũng có khả năng làm mất màu dung dịch thuốc tím. Phản ứng này dùng để nhận biết ankin.

3. Điều chế:

a. ***Phòng thí nghiệm:***

b, ***Trong công nghiệp:***

